

“носителей”. Некоторые из этих самостоятельных работ более “нетипичны” в процессе обучения будущих педагогов, другие лучше известны и изучены в педагогическом плане. Основным критерием при их выборе является их важность для подготовки студентов по конкретной дисциплине.

Ценность более “нетипичных” видов самостоятельной письменной работы таких, как анализ телевизионной передачи, детерминирована характером изучения учебного содержания, в котором студенты, с одной стороны, находятся в активной позиции комментаторов наблюдаемого, а с другой – стимулированы к ментальной, отраженной в письменной речи, интеллектуальной деятельности с формирующим характером. Если студенты сами выбирают передачу, т.е. им дают право выбора, обеспечивая тем самым одно из условий для совершенствования процесса обучения взрослых, а именно: “Обучение взрослых улучшается, когда учащиеся рассматриваются как самоуправляющиеся ответственные люди, которых поощряют играть активную роль в процессе принятия решений, в планировании и в осуществлении учебных деятельностей /Гюрова, 1998, стр. 355/.”

Предоставление такого типа свободы выбора влечет за собой и повышение уровня ответственности в реализации поставленных учебных задач, что, в свою очередь, является необходимым условием для более ангажированного отношения студентов к овладению учебным содержанием. В целом, применение различных видов самостоятельной работы в пределах университетского курса, можно интерпретировать в качестве своеобразной иллюстрации философской аксиомы для отношения “свобода–ответственность”, чье пространство для реализации в системе высшего университетского образования должно полноценно использоваться.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андреев, М. (2001). Процесът на обучението. Дидактика. УИ „Св. Климент Охридски”. С.
2. Витанова, Н. (2008). Критерии за диагностика на възпитаността на студентите. В: 120 години университетска педагогика. Между традицията и новите реалности. УИ „Св. Кл. Охридски”. С.
3. Гибс, Г., С. Хейбшоу, Т. Хейбшоу (1998). 53 интересни неща, които можете да правите по време на лекциите и 53 интересни неща, които можете да правите по време на семинарите и упражненията. С.
4. Гюрова, В. Андрагогия (1998). Изд. „Универсал Друмев”, С.
5. Закон за висшето образование. Обн. ДВ, бр.112 от от 27.12.1995, посл. изм. бр.68 от 2.08.2013. - <http://www.mon.bg/?go=page&pageId=7&subpageId=57>.
6. Мавродиева, Ив. (2005). Академично писане. Изграждане на успешни писмени и устни умения в процеса на академичната комуникация. С., Изд. „Сема РИП”.
7. Рейс, Ф. С. Браун (1995). 500 съвета към преподавателя. С.

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ

Сийка Чавдарова-Костова – доктор педагогических наук, профессор, заместитель декана Факультета Педагогике по международной и научно-исследовательской работе Софийского университета им. Св. Климента Охридского, София, Болгария.

Тетяна ВАСЕНОК (Глухів, Україна)

СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦДИСЦИПЛІН ПТНЗ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ПІД ЧАС ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ

Проаналізовано процес соціально-професійного становлення майбутніх викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів швейного профілю. Розкрито можливості впливу процесу проектування одягу на навчальну та виробничу діяльність фахівця. Запропоновано для навчального процесу і процесу виготовлення одягу безрозрахункову методику конструювання жіночого одягу.

Ключові слова: соціально-професійне становлення викладача, проектування одягу, безрозрахункова методика конструювання жіночого одягу.

The process of social and professional training of future special subjects teachers in vocational educational sewing establishments has been analyzed. The possibilities of the clothes design process influence the educational and industrial activity of a professional. The design method of creating certain size woman's clothes is suggested for the educational process and the clothes making process.

Keywords: social and professional teacher training, clothes design, certain size woman's clothes design method.

Постановка проблеми. Сучасні економічні процеси нашої країни обумовлюють розвиток е народному господарстві нових форм організації виробництва, скорочення циклу його технічного оновлення, широке впровадження інформаційних технологій, комп'ютерної техніки, складного електронного та автоматичного обладнання, які мають забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на світовому ринку [4: 4].

Ринок праці висуває нові вимоги до змісту і процесу підготовки робітників. Сьогодні потрібен робітник «нового типу» – професійно і соціально мобільний, такий, що має глибокі професійні знання,

володіє основами наукової організації праці і культури виробництва; здатний до технічної та соціальної творчості, до проектування власної діяльності у різних соціокультурних ситуаціях, здатний до самовдосконалення, готовий знаходити шляхи вирішення проблем незалежно від поодиноких обставин, до роботи при різних формах організації праці і виробництва в умовах конкуренції, спроможний виробляти особливу стратегію професійного мислення, поведінки і діяльності.

Виконання цього завдання залежить від рівня кваліфікації викладацьких кадрів, які здійснюють підготовку кваліфікованої робочої сили України і забезпечують адекватний цим вимогам рівень організації навчального процесу у професійно-технічних навчальних закладах.

Очевидно, що підготовка майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ «високої кваліфікації, здатних здійснювати соціально-професійну та виробничо-технологічну діяльність в професійно-технічних навчальних закладах різного типу є першочерговим, пріоритетним напрямком розвитку вищої освіти» [4: 5].

Саме вища професійна освіта, як одна з ланок державної системи освіти, здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців з урахуванням перспектив розвитку освіти і вдосконалення виробництва. Швейна галузь легкої промисловості третього тисячоліття знаходиться у дуже критичному стані. Фахівець сьогодення повинен не тільки мати ґрунтовні базові знання з обраної професії, а й уміти самостійно оновлювати їх, виконувати творчий пошук, приймати нетрадиційні рішення.

Підготовка майбутніх фахівців швейної галузі визначається рівнем кваліфікації викладачів спецдисциплін ПТНЗ. Навчання особистості було і залишається актуальним у всі часи. Змінюються уявлення про пріоритетні завдання професійної освіти і змінюються підходи до підготовки фахівців, з'являються нові особистісно-діяльнісні моделі навчання, спрямовані на усвідомлення мотивів діяльності, на розвиток пізнавальних можливостей і творчого потенціалу. Отже, соціально-професійне становлення майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю є однією з провідних проблем сучасної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема особистісного становлення майбутніх фахівців в аспекті їхньої професійної діяльності постійно знаходиться у центрі уваги вищої школи. Сучасна педагогіка має у своєму арсеналі значну кількість праць, присвячених різним аспектам становлення особистості майбутніх фахівців у взаємозв'язку з їхньою професіоналізацією. Проблемою професійного становлення фахівця, дослідженнями розвитку і становлення особистості займалися Б.Ананьєв, А.Бодальов, В.Бодров, Д.Дворяшин, Л.Іванцев, С.Клімов, С.Лябик, А.Маркова, Н.Пейсахов, О.Степанова та ін. Визначення ролі й місця здібностей, мотивів та особистісних рис у формуванні професійно важливих якостей досліджували І.Бех, Е.Зеєр, Т.Кудрявцева, Б.Ломов, В.Рибалко та ін. Дослідженням професійної підготовки майбутніх фахівців ПТНЗ займалися Н.Алік, В.Безрукова, Т.Дев'ятярєва, Е.Льїна, Е.Зебра, О.Кириченко, О.Коваленко, О.Марущак, В.Радкевич, Л.Тархан, Е.Ткаченко, Е.Шматко та ін. У дослідженнях розглядалися різні аспекти професійно-технічної та інженерно-педагогічної освіти, вдосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ, у тому числі викладачів спецдисциплін ПТНЗ швейного профілю.

Сучасний стан швейної галузі і підготовки професійних кадрів для неї два останні десятиліття складають проблему, яку намагаються вирішити кілька поколінь науковців.

За даними дослідження І.Гриценюк [2], підготовка кваліфікованих робітників швейного профілю з 1990-х років набула масового характеру. Однак, з 2000 року, як свідчать статистичні дані МОН України, спостерігається її суттєве скорочення, особливо з професії «Кравець». Якщо у 2000–2001 навчальному році випуск в межах України становив 17071 осіб, то випуск 2006 – 2007 становить уже 9728 осіб, що майже на 43% менше. Це явище можна пояснити об'єктивними й суб'єктивними причинами, а саме: низьким рівнем адаптації випускників ПТНЗ швейного профілю до вимог конкретного робочого місця, а також відсутністю у молоді мотивації до оволодіння робітничими професіями швейного профілю через складні умови праці, низьку заробітну плату.

Посилення вимог до професійно-практичної підготовки фахівців різних рівнів зумовлено необхідністю її наближення до міжнародних стандартів якості, скорочення обсягів некваліфікованої та малокваліфікованої праці у процесі проектування і виготовлення одягу, постійним зростанням конкуренції на ринку праці. Час потребує переосмислення і нового підходу до підготовки майбутніх фахівців швейної галузі. З підвищенням вимог до якості підготовки сучасних спеціалістів виникає потреба у підвищенні загального інженерного рівня фахівця легкої промисловості.

Тому **метою написання** нашої статті є аналіз змісту навчального матеріалу з проектування одягу, який використовується у навчальному процесі підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю, і розкриття можливості застосування сучасних комп'ютерних технологій у професійно-проектній діяльності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Сучасні завдання, поставлені перед швейною галуззю легкої промисловості з підвищення якості і розширення асортименту, багато в чому визначаються якістю підготовки фахівців швейного профілю.

Підготовку майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю в Україні здійснюють п'ять вищих навчальних закладів: Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків), Київський національний університет технологій та дизайну, Хмельницький національний університет, Кримський інженерно-педагогічний університет, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.

Зміст навчання майбутніх викладачів ПТНЗ кожного вищого навчального закладу вміщує теоретичне навчання, практичне навчання та проектування.

Проектування одягу є і навчальною дисципліною і одним з найважливіших етапів формування якості одягу, ефективності його виробництва. Сучасний рівень проектування у швейній галузі, доводить її неконкурентоспроможність на споживчому ринку. Це вимагає переосмислення методології процесу проектування, який характеризується двома самостійними етапами робіт – моделюванням та конструюванням. Особливо важливим при підготовці нових моделей одягу є створення конструкцій.

Конструювання одягу – складний творчий процес, що включає в себе вирішення завдань технічного і художнього характеру. При розробці креслень конструкцій важливо обрати правильне рішення форми виробу одним з конструктивних прийомів і методів технологічної обробки або тим та іншим прийомом разом [5].

Основним завданням конструювання одягу є отримання з плоскої тканини та інших матеріалів, що використовують при проектуванні одягу, просторової форми виробу і рішення зворотного завдання – побудова розгортки деталей одягу, заданого ескізом або зразком моделі. Оскільки одяг, що щільно облягає фігуру людини, не є закономірної поверхнею, а тільки візуально наближається за силуетом до геометричної фігури, отримати точну розгортку деталей одягу неможливо. *Точність деталей виробу визначається здібностями виконавців*. Отже, всі існуючі в промисловості системи і методики конструювання, що використовуються при розробці конструкції одягу, можуть бути віднесені до наближених способів розгортки [5].

В умовах промислового виробництва до конструкції виробу висувають такі вимоги: зовнішній вигляд виробу має відповідати зразку моделі; виріб повинен мати добру посадку на фігурі людини; конструкція має бути технологічною, тобто не трудомісткою у виготовленні з використанням прогресивних методів, які забезпечують високу продуктивність праці і мінімальну собівартість виробу. В умовах індивідуального виготовлення одягу конструкція повинна мати максимально можливу точність посадки виробу на фігурі з метою скорочення кількості примірок до однієї і т.д. Отже, кваліфіковане виготовлення швейних виробів передбачає високий рівень знань та вмінь з конструювання одягу і професійне становлення майбутніх фахівців, а також прямо залежить від змісту навчального матеріалу, який використовують викладачі у процесі професійної підготовки молоді до майбутньої трудової діяльності.

Дослідження навчального процесу у вище перерахованих ВНЗ з приводу конструкторської підготовки майбутніх фахівців довело, що навчання студентів проектуванню одягу відбувається за допомогою різних методик конструювання швейних виробів. Вибір методик конструювання пояснюється їх використанням у найближчих ПТНЗ швейного профілю, рекомендаціями Будинків моди та іншими галузевими рекомендаціями. Опитування викладачів вузів, власний досвід роботи засвідчує, що у навчальній і професійно-практичній діяльності фахівців швейного профілю окремі методики конструювання виправдовують себе тільки в окремих ситуаціях. Відсутність єдиної методики конструювання, яка могла б задовольнити вимоги освіти і виробництва країни спричиняє безліч проблем у педагогічній і швейній галузях через незадовільний кінцевий результат – неякісний виріб. Тільки великий практичний досвід роботи, професіоналізм фахівця допомагає правильно обрати методику конструювання для навчання своїх учнів і для побудови креслення основи виробу при промислового або індивідуального виготовленні одягу.

Проаналізуємо існуючі методики конструювання жіночих швейних виробів як потенційний зміст навчального матеріалу з проектно-конструкторської підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю.

У другій половині ХХ століття з'явилась велика кількість систем і методик конструювання одягу. Кожна з них була науково обґрунтованою, урахувала закономірності змінюваності розмірів тіла людини, але час від часу не влаштовувала фахівців швейної галузі. Наприклад, ЄМКО ЦНДІШП і ЄМКО СЕВ знайшли широке використання у виробництві одягу на масового споживача, але через велику кількість вимірів фігури, складність розрахунків і побудову креслень їх не використовували при виготовленні одягу на індивідуального споживача у побуті або у місцевих будинках побуту (ательє). Саме тому, фахівці швейної галузі, ураховуючи досвід попередніх поколінь і свій власний, пропонували суспільству своє (авторське) рішення проблеми – новий метод побудови креслення основи виробу. Початківцю, інколи дуже важко розібратися в існуючих системах та методиках конструювання одягу і ще важче зробити правильний вибір.

Розрізняють різні системи конструювання (муляжна та розрахунково-графічні: розрахунково-мірочна, розрахунково-аналітична, розрахунково-пропорційна) [1: 11-12] і способи отримання розгортки деталей одягу. Системи і методики конструювання дають різну ступінь точності. Вона

залежить від: кількості і якості вимірів фігури; кількості розрахункових формул; кількості математичних дій у формулі; виду формули; кількості послідовних дій побудови; кількості побудови допоміжних ліній і точок.

У ході дослідження нами виконувався аналіз методик конструювання, запропонованих різними авторами. При цьому призначення літературних джерел було найрізноманітнішим. Детальному вивченню піддано понад 70 вітчизняних і зарубіжних методик конструювання жіночих поясних та плечових виробів, які пропонувалися різними авторами протягом останніх 50 років. В основу аналізу було покладено кількість необхідних вимірів фігури для побудови креслення основи виробу за даною методикою конструювання; графічні та математичні способи знаходження місця розташування ліній і точок побудови креслення; графічні способи побудови, математичні розрахунки розхилу та довжини виточок – одного з основних конструктивних елементів одягу; структура розрахункових формул.

Існуючі способи (методики) конструювання одягу відрізняються один від одного, головним чином, структурою розрахункових формул і способом графічних побудов. Пропонується для цього різна кількість розрахункових формул різного ступеня складності. Під складністю формули розуміють кількість математичних дій (дії I ступеня), які потрібно виконати для отримання кінцевого результату розрахунків. Одним з факторів, що впливає на кількість і складність розрахункових формул є вид виробу. Так, при побудові креслення поясного виробу (прямої спідниці) використовують від 5 до 9 розрахункових формул. Побудувати креслення плечового виробу пропонують за допомогою 15 – 35 розрахункових формул. Формули використовуються до чотирьох математичних дій I ступеня, а інколи й до п'яти (Л. Климук та ін.).

Розрахункові формули різняться не лише за складністю, а й за видом, що ще більше може ускладнити процес побудови. У конструюванні одягу користуються класифікацією формул, запропонованою Г. Труханом. Найбільш прийнятною вважається та методика конструювання виробу, у якій визначення розмірів деталей здійснюється в основному формулами I виду. Ці формули поряд зі своєю нескладністю є найбільш точними. Величина і кількість помилок при використанні цих формул зводиться до мінімуму. Полягають вони, головним чином, у неточному визначенні виміру фігури чи прибавки на вільне облягання. Формули I виду є найбільш доступними, зрозумілими, нескладними для запам'ятовування та розрахунку. Результати аналізу розрахункових формул за видом свідчать, що в методиках конструювання використовуються формули трьох видів.

Проведений аналіз конструкцій поясних і плечових виробів засвідчує складність і проблемність останніх. Саме тому нашу увагу присвячено удосконаленню методики конструювання жіночих плечових виробів легкого асортименту.

До плечових належать вироби, які утримуються на плечах і спираються на плечовий пояс. У загальному вигляді поверхня жіночого плечового одягу розчленовується конструктивними лініями на спинку, перед (пілочку), два рукави і комір. Побудову креслень плечових виробів починають з виконання креслень спинки і пілочки. Креслення рукава і коміра будують пізніше. Їх форму та розміри пов'язують з формою та розмірами відповідних ділянок пілочки та спинки, які будують на одній базисній сітці.

Розкриємо сутність розробленого нами змісту методики конструювання плечового виробу як найпростішого варіанту побудови креслення основи сукні на типову фігуру з використанням констант. Методика конструювання є *безрозрахунковою*, застосування якої дозволяє значно скоротити час побудови креслення і повністю виключити помилки у процесі математичних розрахунків.

Основними параметрами жіночого одягу є розмір, зріст і повнота. За даними ОСТ 17-326–81 [3], встановлено 137 типових жіночих фігур, на які пропонується здійснювати виготовлення одягу при промисловому виробництві. Ми обрали два основних параметри (виміри фігури), які визначають певний розмірострі людини і виділили серед встановлених типових фігур 333 найбільш затребувані розмірострі. Зріст обрано від 146 см до 176 см з інтервалом 1 см, розмір – від 84 см до 136 см з інтервалом 4 см.

Побудову креслення основи сукні пропонується здійснювати за допомогою констант (постійні величини) для визначеного розміру і зросту. Послідовність побудови креслення має таблицю, які вміщують константи. Особливу увагу було приділено візуальному сприйманню інформації. Як відомо, 90% інформації людина отримує через зір. Тому розроблена нами методика конструювання жіночого плечового виробу супроводжується поетапними рисунками побудови креслення. Ще одне нововведення – включення до методики конструювання різних видів і форм контролю побудови креслення.

Для зручності користування методикою конструювання пропонується скорочений запис побудови креслення: побудова базисної сітки здійснюється за 11 кроків, а побудова креслення спинки або переду – за 7. Кожний з трьох етапів побудови креслення основи виробу (побудова базисної сітки, спинки, переду) супроводжується рисунками.

Таким чином, побудову креслення основи сукні пропонується здійснити на типову фігуру. Необхідні уточнення на конкретну фігуру можна вносити в креслення при перевірці побудови креслення, а також у виріб під час проведення першої примірки.

Розвиток комп'ютерної техніки сприяє переходу від традиційних ручних методів проектування до нових комп'ютерних систем розробки нових моделей одягу. Використання комп'ютерних технологій має перевести професійну діяльність викладача спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю на новий, більш високий якісний рівень.

Практика доводить, що проектуванню (а саме конструюванню) швейних виробів у вищих навчальних закладах України ХХІ століття продовжують навчати традиційно: використовують різні методики конструювання з ручним методом побудови креслень конструкцій.

Застосування комп'ютерів у проектній діяльності не сприяє, як очікувалося, значному полегшенню праці та підвищенню якості вирішення проектних задач. Швейна галузь виявилася неготовою до сприйняття комп'ютерних технологій. Прикладом цього є створення великих систем автоматизованого проектування одягу (САПР), які за своєю ідеологією побудовані на методології ручних методів проектування. Другим негативним моментом є те, що з часом програми морально застарівають і їх потрібно постійно оновлювати або купувати нові. Раціональність використання комп'ютерних технологій відзначається лише при виконанні суто інженерних прикладних завдань.

Якщо розглядати загальний процес автоматизації у швейній галузі, то можна зазначити, що конструктори одягу або дуже консервативні і не мають бажання автоматизувати свою працю, або запропоновані комп'ютерні технології не забезпечують вирішення основних теоретичних і практичних завдань (Л. Агошков, М. Колосніченко, Г. Кононенко, К. Процик, В. Щербань). Зростання обсягу проектних робіт в умовах сучасного ринку особливо гостро ставить завдання скорочення термінів і підвищення якості процесу проектування. Одним із засобів вирішення цієї проблеми є комплексна комп'ютеризація та автоматизація процесів підготовки виробництва і впровадження систем автоматизованого проектування (САПР). Спроможність швидко отримувати конструкцію виробу дасть можливість одержати значний економічний ефект завдяки підвищенню продуктивності праці, скороченню витрат на проектування, раціональнішому використанню сировини й робочої сили; підвищити інженерний рівень процесу проектування моделей одягу з більш ефективним використанням інженерних кадрів, а також вивільнити час для творчої проектної діяльності.

Розроблена нами безрозрахункова методика конструювання жіночого плечового одягу при застосуванні комп'ютерної програми набуває статусу системи автоматизованого проектування одягу.

Висновки. Вперше безрозрахункова методика конструювання жіночого плечового одягу з 9 розмірностей була розроблена в середині 90-х років ХХ століття і використана у навчальному процесі загальноосвітніх навчальних закладів різних типів на уроках трудового навчання. Сьогодні безрозрахункова методика конструювання складається з 333 розмірностей, що значно розширює можливості її застосування фахівцями швейної галузі під час проектування одягу.

Ручний метод побудови креслень конструкцій за цією методикою конструювання жіночого одягу дозволяє за лічені хвилини побудувати креслення основи виробу напівприлеглого силуету та вивільнити час на другий етап проектування одягу – моделювання. Користувачам залишається творча частина роботи.

Безрозрахункова методика конструювання активно перевірялася на практиці понад чверть століття на індивідуальних фігурах жінок різних вікових груп, розмірностей і тілобудов. Тобто з повною впевненістю можна сказати, що запропонована методика конструювання жіночого одягу враховує індивідуальні антропологічні особливості фігури, наближеної до умовно-пропорційної в розумних межах без використання багаточисельних мірок або стандартних вимірів фігури і розрахунків.

Розроблена нами методика конструювання жіночого одягу позитивно впливає на навчальну та виробничу діяльність фахівця швейної галузі. Використання запропонованої методики конструювання у процесі професійної конструкторської підготовки викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ швейного профілю під час проектування і виготовлення одягу сприяло підвищенню інтересу до занять, рівня оволодіння конструкторськими знаннями і вміннями, якісному та швидкому виготовленню виробів. Отже, процес соціально-професійного становлення фахівця набуває нових якісних цінностей.

Перспективи подальших досліджень. У зв'язку з широким впровадженням комп'ютерних технологій у швейне виробництво змінюються функції сучасного фахівця швейної галузі легкої промисловості під час проектування (конструювання) одягу.

З метою якнайповнішого задоволення вимог споживачів до одягу, підвищення якості виконання проектних робіт, перспективним стає розвиток і поява САПР гібридного типу, які містять можливості систем як першої (параметричне подання лекал), так і другої (графічне подання лекал) групи.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Васенок Т. М. Основи конструювання жіночого одягу (навчальний посібник) / Тетяна Михайлівна Васенок. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. – 100 с.
2. Гриценко І. А. Педагогічні умови організації виробничого навчання учнів ПТНЗ швейного профілю: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04/ Гриценко Інна Анатоліївна. – К., 2007. – 305 с.

3. Изделия швейные, трикотажные, меховые. Типовые фигуры женщин. Размерные признаки для проектирования одежды: ОСТ 17-326 – 81. – М.: ЦНИИИТЭИлегпрома, 1981. – 109 с.

4. Концепція розвитку інженерно-педагогічної освіти в Україні: проект / під кер. О.Е. Коваленко. – Х.: УПА, 2004. – 20 с. – (Нормативні правові документи)

5. Янчевская Е.А. Конструирование верхней женской одежды./ Екатерина Александровна Янчевская. – М.: Легпромбытиздат, 1989. – 240 с.: ил.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Васенок Тетяна Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Лариса ГУЦУЛ (Кіровоград, Україна)

ГЕОГРАФІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК КОМПОНЕНТА МОВНО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІ

У статті розглядається місце географічної термінології у лінгвістичній підготовці вчителя географії. Розкриваються шляхи та методи опанування фаховою термінологією майбутніми вчителями географії.

Ключові слова: фахова термінологія, мовнокомунікативна підготовка, наукова мова, науково-теоретична підготовка, науковий текст, фахові словники, лексикографічна компетенція, комунікативна професіограма вчителя.

The article regards the place of geographical terminology in linguistic preparation of the teacher of geography. The author analyzes the way and methods of mastering professional terminology by future teacher of geography.

Key word: professional terminology, communicational preparation, scientific language, scientifically-theoretical preparation, scientific text, professional dictionary, lexicographic competency, communicative professionalgramme of a teacher.

Постановка проблеми. Опанування фаховою термінологією та навчання володінню науковим словом є одним із актуальних завдань мовної підготовки вчителя, який є визначальною фігурою в системі освіти. Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння системи загальних і професійних знань, опанування майбутнім фахівцем спеціальної мови, мови професії, наукового дискурсу професії. Досконале володіння фаховою термінологією є невід'ємною частиною підготовки вчителя – творця духовної сутності учня, його інтелектуального потенціалу, світобачення [9: 22]. Здобуття вищої освіти в Україні передбачає високий рівень володіння українською літературною мовою, насамперед таким її розгалуженим функційним різновидом, як науковий стиль.

Фахові знання – гарант професійного успіху, авторитету та подальших наукових перспектив особистості [10: 5]. Глибокі професійні знання майбутній педагог здобуває, вивчаючи не лише предмети фахового циклу (наприклад, студенти природничо-географічного факультету спеціальності «Географія» вивчають гідрологію, метеорологію і кліматологію, картографію з основами топографії, фізичну географію, геоекологію, геологію тощо). Курс "Українська мова (за професійним спрямуванням)" – обов'язкова дисципліна, яка читається впродовж трьох семестрів. Мета цього курсу – сформувати у майбутніх спеціалістів професійно зорієнтовані уміння і навички досконалого володіння українською літературною мовою у фаховій сфері [12: 15]. Курс спрямований сформувати мовну особистість, яка зуміє використати усі набуті у вищому навчальному закладі знання, уміння і навички для оптимальної мовної поведінки у професійній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі питання професійного спрямування навчального процесу при вивченні української мови на неспеціальних факультетах вищих навчальних закладах значно актуалізувалася і перебуває в центрі уваги багатьох науковців, що зумовлюється такими чинниками: по-перше, підвищеними вимогами до якісної підготовки спеціалістів різного профілю в наш час; по-друге, ринковими умовами в Україні, які поставили перед вищою школою конкретне завдання дати усім сферам діяльності українського суспільства фахівців нової генерації, висококваліфікованих, мовно компетентних у своїй професійній діяльності, конкурентноздатних, грамотних, з належним інтелектуальним потенціалом, з глибокими знаннями української мови, необхідної для задоволення професійних потреб; по-третє, необхідністю забезпечити майбутнім фахівцям належну культуру загальнонавчальної та професійної мов і досконале володіння своєю професійною термінологією [10: 47].

Проблеми, пов'язані з опануванням фахової мови, вивчали такі дослідники, як О.М.Семенов, Г.С.Онуфрієнко, Л.О.Симоненко, С.В.Шевчук, І.В.Клименко, Л.І.Мацько, Л.В.Кравець, А.С.Токарська, М.В.Гуць, Р.С.Кацавєць та інші, підготовлені сучасні навчальні посібники з курсу [12; 10; 11]. Викладачі кафедри української мови Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка також зробили чималий вклад у розробку фахової мови та